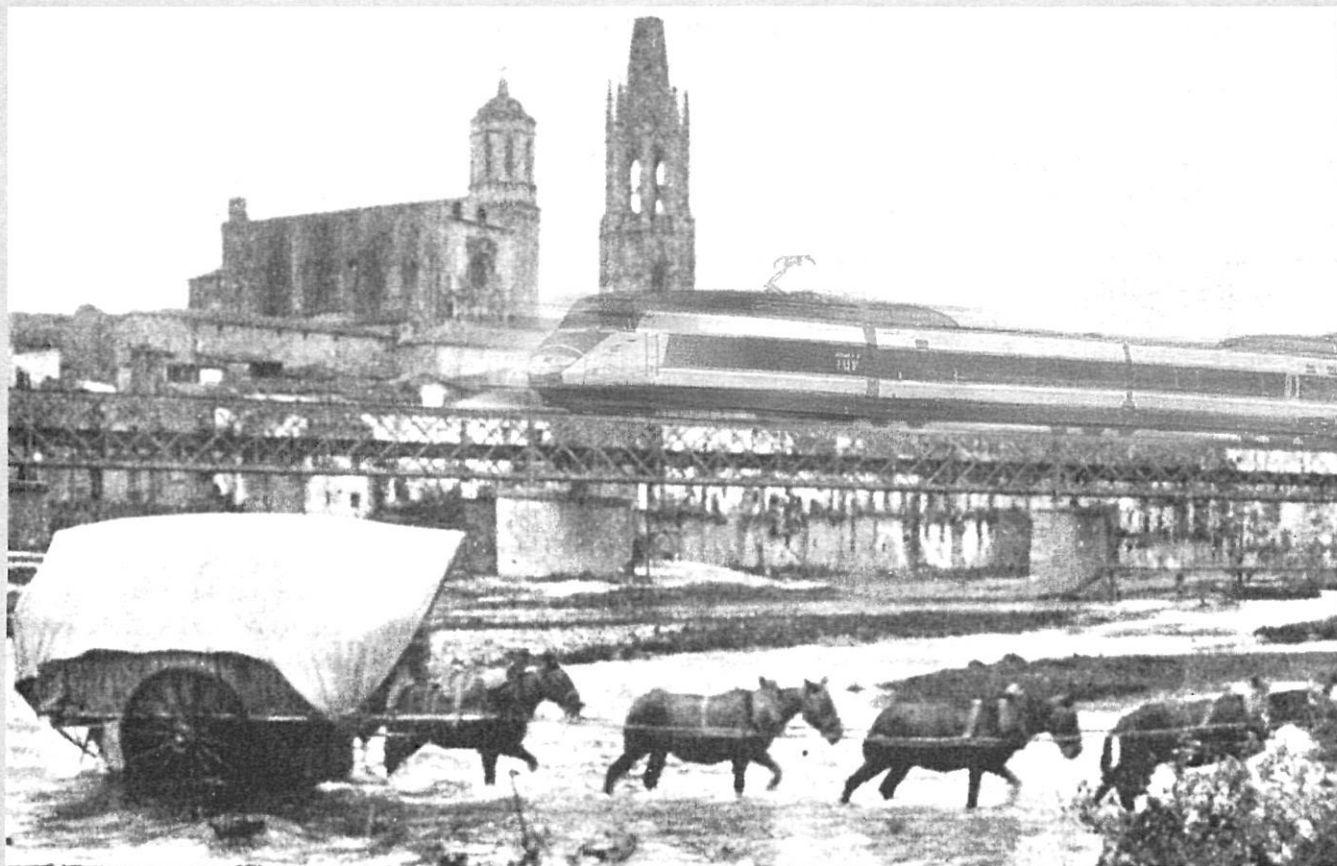

Epíleg

Amadeu Mauri. ALEMIB. DdG. Fotomuntatge Pep Caballé

Girona entre la tartana i el tren d'alta velocitat.

Els temps que corren

JOSEP-MARIA TERRICABRAS

L'expressió «els temps que corren» es fa servir sovint per indicar alguna característica peculiar de l'època en què es parla. Ben mirat, però, l'única característica comuna a qualsevol època és precisament que el temps sempre corre, que el temps passa i que els humans, al capdavant, també són temps, més o menys viscut, més o menys aprofitat. A la paret de l'hotel que hi ha a Sarrià de Ter just a l'entrada del Pont Major, anant cap a Girona, hi ha un rellotge de sol amb una inscripció lingüísticament molt poc ortodoxa, però absolutament definitiva: «Tempus fugit depressa». Certament, el temps fuig, i fuig de pressa, tant que, segons el rellotge, el llatí medieval i el català contemporani es confonen en un mateix pensament i en un sol temps.

L'arribada de l'any 2000 ha tornat a despertar en molts la consciència històrica del pas del temps, un pas normalment silenciós i silenciats però que, de tant en tant, fa soroll de calendari i de repic de campanes. Aquest any que ja hem començat ha fet un soroll molt especial. Hem iniciat el compte enrere cap al 2001, cap al tercer mil·lenni de l'era cristiana. És un bon moment per recapitular i fer memòria.

Fer memòria no és com fer balanç. Els balanços sovint no reflecteixen allò que podem anomenar «els intangibles», és a dir, coses que han passat i que són importants, fins i tot molt valuoses, però que ni són fàcilment quantificables ni fàcilment aïllables.

Tot i que des d'un punt de vista de calendari no sigui veritat, des d'un punt de vista històric es podria dir que el segle XX va començar amb l'acabament de la Primera Guerra Mundial i va acabar amb el començament de la caiguda del mur de Berlín. Històricament, doncs, un segle curt, de només setanta anys, que va del 1919 al 1989. Podríem dir que avui les coses van tan de pressa, el temps fuig tan i tan corrents, que fins i tot els segles s'escur-

cen. Han estat 70 anys intensíssims que han canviat la vida humana sobre el planeta més radicalment del que ho havien pogut fer uns quants segles anteriors junts.

Un dels canvis importants ha estat el de la comprensió que els humans tenim de nosaltres mateixos. En començar el segle XX, ens vèiem d'una manera determinada; ara, d'una altra. I és que potser hem experimentat més durament que mai la paradoxa en què es fonamenta la nostra existència col·lectiva: perquè la nostra capacitat racional i tècnica ha assolit nivells abans impensats, però ho ha fet no solament creant i construint, sinó també infligint dolor i destruint de manera despietada i a gran escala. Allò que el visionari Goya va anunciar fa més de dos-cents anys s'ha acomplert: la raó deixada anar, adormida, descontrolada, ha acabat engendrant monstres. El control humà sobre el planeta —i, d'aquí a poc, sobre l'espai exterior— s'ha globalitzat de debò: es poden eliminar epidèmies i es poden escrutar tots els racons de la terra, però també es poden controlar i eliminar persones, pobles i nacions, i es pot explotar i destruir l'entorn natural.

Això només ha estat possible d'una manera tan evident i tan mas-

siva perquè el segle XX ha estat bàsicament dominat pels avenços tècnics. Avui la tècnica té unes característiques que no havia tingut mai en el passat: ja no és una mera aplicació de la ciència, sinó que té una dinàmica pròpia, amb enormes possibilitats de difusió i, doncs, de transformació de la societat en poc temps. Ara bé, la rapidíssima evolució de la tècnica ha mostrat un altre tret distintiu d'aquest segle: com que la recerca i l'aplicació tècniques són cares, només els països rics n'han pogut dur a terme i només ells se n'han beneficiat, de manera que, per aquesta via, els països rics han esdevingut cada dia més rics. Així s'ha anat enfondint la distància entre els cada vegada més rics —i amb més possibilitats de ser-ne— i els cada vegada més pobres —amb més dificultats per sortir de la pobresa—. Els avenços tècnics del segle han anat de bracet amb el capitalisme i, de manera particular, amb el capitalisme lligat a l'economia de mercat. De fet, els antics països comunistes han coprotagonitzat els setanta anys intensos d'aquest segle, però han acabat caient bàsicament per això: no han pogut aguantar el pas accelerat de la modernització tecnològica i, per tant, del benestar social. I les mi-

1910

1920